

INCA, 2000. LA IMMIGRACIÓ EXTRACOMUNITÀRIA AL COR DE MALLORCA

DAVID ABRIL HERVÀS

"Tota persona té el dret a circular lliurement i a elegir la seva residència al territori d'un Estat" (art. 13 Declaració Universal dels Drets Humans).

1. Inca i les migracions

La vinculació entre les migracions i la situació econòmica és una constant històrica. La gent que deixa el seu lloc d'origen ho fa per establir-se (temporalment o definitivament) a un nou espai geogràfic on la situació econòmica i/o política i, per tant, les oportunitats per aconseguir un lloc de feina i la prosperitat necessària per aixecar una família són més nombroses.

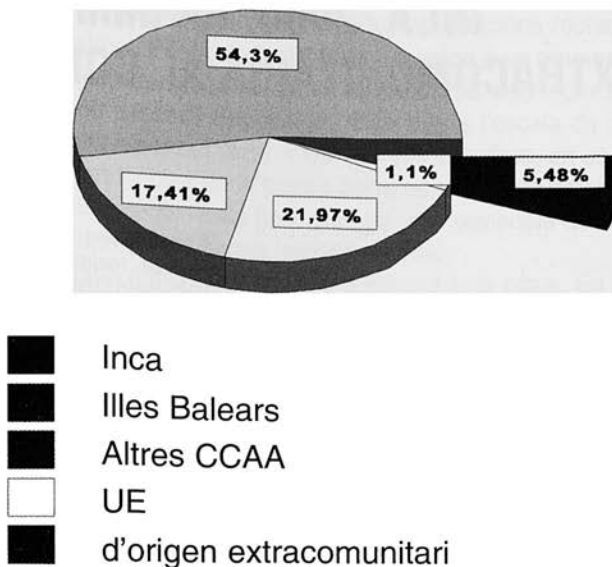
A Inca, pel seu caràcter industrial, el saldo migratori ha estat positiu gairebé al llarg d'aquests cent anys. Llevat d'alguns casos concrets, i a diferència d'altres municipis de l'illa¹, l'emigració cap a Amèrica del Sud a finals del segle passat i després de la Guerra Civil va ser escassa. En canvi, la immigració (bàsicament peninsular i andalusa) sobretot a partir dels anys cinquanta, i amb intensitat als seixanta i setanta, va conformar no sols l'actual piràmide de població de la ciutat, on una generació després encara hi ha prop d'un 25% dels habitants que han nascut a altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol, sinó que alhora que contribuïa a la prosperitat de la nostra indústria conformava el nostre model de relacions socials amb tots els seus avantatges (la riquesa cultural i el mestissatge) i el seus inconvenients (la situació de disglòssia, molt més preocupant que a altres municipis del Raiguer) i encara ara els reptes pendents.

En els darrers anys, i particularment a partir de 1996, el nostre municipi ha rebut també un allau de nous pobladors d'encara més enfora, de països de més enllà de la Unió Europea, tot i que geogràficament més a prop i amb els quals compartim la Mediterrània: del nord d'Àfrica, però també de l'Europa exsoviètica, dels països d'Amèrica Central i del Sud, de la Xina...

¹ SERRA i BUSQUETS, Sebastià: *L'emigració mallorquina a Amèrica Llatina de començaments de segle fins els anys 30. El cas de l'Argentina*, Ed. Ajuntament de Palma, 1986

Així, ens convé per començar fer una aproximació descriptiva al “pastís” de la composició demogràfica del nostre municipi, segons el lloc de naixement dels seus habitants, i clarificar en línies generals de quina realitat parlem:

Figura1.- Població a Inca segons lloc de naixement

Com podem apreciar a la figura 1, el fet migratori a Inca (sobretot, com ja hem dit, l'immigratori), ha conformat aquests anys una ciutat molt plural i diversa en la seva composició.

Per això, posar-nos a parlar de la immigració extracomunitària pot semblar arriscat, si més no ambiciós. I ho és. La intenció d'aquest treball és no sols analitzar des de diverses perspectives la immigració estrangera a Inca i desmuntar falsos estereotipus al respecte - malauradament estesos-, sinó també ajudar a crear camins d'integració i de convivència, sols assolible des d'una consideració de la immigració com quelcom natural i indestriable de la vida, la família, els amics, el passat i potser el futur de tots i cadascú de nosaltres.

No obstant això, i en parlar de la immigració extracomunitària en particular, cal parlar de les evidents limitacions objectives per a qualsevol tipus d'estudi al respecte:

1) la manca d'un registre efectiu dels immigrants extracomunitaris, tot i que el nombre d'empadronats/des a Inca és prou elevat: la por dels indocumentats que l'administració tengui les teves dades és un factor dissuasiu a l'hora de poder manejar un registre qualitatiu quant a la informació del col·lectiu d'estudi. Tot i això, prendrem com a punt de partida d'aquest estudi el padró municipal d'habitants actual i el de 1996;

2) el mateix desinterès per estar empadronat: de fet, bona part dels nous empadronaments responen a la necessitat de justificar documentalment la residència per a la trami-

tació de l'estrangeria o a demanda de prestacions dels serveis socials locals;

3) la mateixa desinformació dels interessats, desconeixement del sistema administratiu i l'idioma són altres factors condicionants.

A més, hem de distingir entre la població nascuda a l'estranger (1.301 habitants de 23.732 a 6/10/00) i la població amb nacionalitat estrangera extracomunitària (1.214 de 23.848 habitants a 16/10/00).

En qualsevol cas, el factor més limitatiu és la dissociació entre població de dret i de fet. Així, de dret considerarem els empadronats², aclarint que no vol dir que gaudeixin d'una situació administrativa regularitzada³; la població de fet és possiblement molt major, sobretot si tenim en compte els condicionants esmentats.

2. El procés d'arribada dels extracomunitaris

Cal recordar que arran de la crisi de la indústria del calçat, la recessió econòmica, amb el tancament de fàbriques i l'acomiadament de prop de 4.000 persones dels seus llocs de feina a Inca tengué una repercussió directa sobre l'evolució de la població: així, el 1991, Inca tenia 20.432 habitants de dret, menys encara que una dècada enrere, el 1981, quan la ciutat comptava ja amb 20.747 habitants.

No serà fins gairebé mitjans dels anys 90 que Inca, amb la consolidació del procés de reestructuració del sector de la pell i la sabata i el creixement específic del sector de la construcció (en paral·lel a la resta de la CAIB) que començarà a recuperar població.

Figura 2.- Evolució de la població d'origen extracomunitari en relació amb la població total

anys	1996	1997	1998	1999	2000 (a 6/10/00)
població total	20.848	21.683	22.044	22.683	23.732
nacionalitat estrangera*	153	260	426	672	1.115

* extracomunitària

Elaboració pròpia, a partir de les dades del Padró Municipal a 6/10/00.

2 Tot i que si ens atenem al sentit estricte del terme, i d'acord amb el marc legal, no és cert que els immigrants extracomunitaris gaudeixin dels mateixos "drets" i prestacions com a ciutadans que la població autòctona; per tant, utilitzarem aquesta denominació només de manera orientativa (...).

3 De fet, si tenim en compte que pel Procés Extraordinari de Regularització, només s'han acceptat 2.317 permisos de treball i residència en relació amb 4.458 sol·licituds de regularització; l'any 1999, els permisos concedits durant tot l'any foren 3.000 menys que just al primer semestre de 2000. Font: "Indicadores de la inmigración y el asilo en España núm. 10", Observatorio Permanente de la Inmigración, IMSEERSO, Madrid, juliol 2000 i informacions aparegudes a *Diario de Mallorca*, 25/10/00, p. 13. Amb aquestes magnituds tan ajustades, és molt probable que la totalitat dels empadronats a Inca tinguin regularitzada la seva situació administrativa.

El 1996, només el 0,73% de la població d'Inca era d'origen extracomunitari, una proporció gairebé testimonial, sobretot si la comparam amb els nivells d'immigració extracomunitària d'altres llocs de l'Estat espanyol, com Andalusia o Catalunya, o fins i tot amb sa Pobla, que el 1996 ja comptaven amb un contingent prou important de ciutadans d'origen extracomunitari, i que han participat d'una anterior onada d'immigració, des de mitjans dels 80.

Així doncs, podem afirmar que el creixement poblacional d'Inca als anys 90 es deu en bona mesura a un saldo migratori positiu (molt més que no pas pel creixement natural de la població), tant de persones procedents d'altres comunitats autònomes de l'Estat -mereixedor d'un estudi en profunditat pel seu insospitat volum-, d'altres municipis de l'illa o fins i tot, que és del que es tracta, d'altres països de fora de l'àmbit de la Unió Europea. Podem assenyalar sense cap dubte que la primera característica del procés d'arribada dels extracomunitaris a Inca és la importància numèrica associada a un curt interval de temps: de fet, prop del 70% dels immigrants estableix la seva residència a Inca entre els anys 1999 i el 2000, que encara no ha acabat (...).

Les causes d'aquest augment del saldo migratori ja les apuntàvem: si ho veiem des del punt de vista dels nouvinguts, l'extremada pobresa de les seves terres d'origen -i el conseqüent "efecte crida" que representa un lloc, per molt llunyà que sembli, on es demanda contínuament mà d'obra⁴- i, en segon terme, la inestabilitat política i social (Europa de l'Est, Àfrica Subsahariana...); si ho veiem des del punt de vista de per què han estat "atrets" justament per Inca, les causes són diverses i, respectivament, per aquest ordre:

1.- L'augment exagerat del sector de la construcció a tota l'illa i a Inca en particular és un creixement que té el seu reflex clar a les estadístiques d'atur registrat i als índexs d'ocupació del municipi⁵, on apreciam que: a) es produeix el major nombre de col·locacions dels darrers anys, amb un nivell d'atur gairebé testimonial, i b) la majoria de les col·locacions es produeixen al sector de la construcció. Cal destacar que la indústria tradicional de la pell i el calçat segueix perdent en contingent de mà d'obra, conseqüència del procés de reestructuració que encara ara pateix el sector i els baixos salaris en comparació als que ofereix la construcció (...).

2.- L'existència d'una enorme borsa d'habitatges desocupats al casc antic del municipi, uns 2.000 aproximadament. Els factors "habitatge" i "allotjament urgent" són, de fet, un dels principals problemes amb què es troben els immigrants extracomunitaris: la recerca de sostre⁶.

A més, aquesta demanda d'habitatge coincideix en el temps amb la saturació del parc d'habitatges de sa Pobla, municipi tradicionalment perceptor d'immigrants, sobretot d'origen magribí. Aquest fet produeix un desviament de la població immigrada de sa Pobla cap a Inca, que també es deu a les "possibilitats" i "avantatges" que presenta l'auge de la construcció, i es percep molt gràficament si creuem les dades de migracions internes segons el municipi

4 Fins i tot les institucions avalen la necessitat de mà d'obra per mantenir l'estabilitat econòmica de la nostra comunitat autònoma, com recull el reportatge aparegut a *Diario de Mallorca* el 23/07/00, p. 2-4: "El freno a la inmigración pondrá en peligro el crecimiento económico".

5 INEM, desembre 1999.

6 Memòries 1998 i 1999 de l'Equip d'Inserció d'Immigrants del Consell Insular de Mallorca, Palma, 1999 i 2000, respectivament.

de procedència (sa Pobla) i destinació (Inca), tot i reconeixent les limitacions d'aquest indicador, ja que ningú de qui va passar a viure de sa Pobla a Inca no tenia cap obligació d'empadronar-se i, per tant, de donar-se d'alta a Inca:

Figura 3.- Migració interna segons municipi de procedència i destinació

anys	1997	1998
altes a Inca procedents de sa Pobla (total)	14	32
proporció d'extracomunitaris	11 / 14	24 / 32

Elaboració pròpia a partir de *Migracions a les Illes Balears 1997 i 1998*, IBAE, Palma de Mallorca, 1998 i 1999 respectivament.

3.- En tercer lloc, tot i que relacionat amb l'anterior, la centralitat geogràfica de la nostra ciutat, factor que trobam associat a determinats components de l'estudi, com els senegalesos, especialitzats en la venda ambulat (...).

Per acabar amb aquesta descripció del procés d'assentament, assenyalarem la darrera de les característiques d'aquest procés: es tracta d'un procés on diversos indicadors, com la proporcionalitat entre dones i homes, el nombre de matrimonis existents i el nombre d'infants establerts, apunten cap a una aparent estabilitat o sedentarització -sense parlar d'altres que tractarem més endavant, com la creació d'empreses o l'establiment d'institucions religioses-. És a dir, que si a un primer moment podíem parlar d'una immigració pràcticament "d'homes" que venien a treballar, ja podem parlar d'un segon moment, l'actual, on el nivell de reagrupaments familiars (molt limitat per la legalitat) ens indica que les raons per tornar a les seves terres d'origen són ja molt poques, i la voluntat d'establir aquí la residència definitiva, moltes més:

Figura 4.- Proporcionalitat de gènere en el procés d'assentament a Inca

	HOMES d'origen extracomunitari	DONES d'origen extracomunitari	total
1996	107	46	153
1997	187	73	260
1998	292	134	426
1999	429	243	672
2000*	699	416	1.115

* Fins a 6/10/00

Elaboració pròpia, a partir de dades del Padró Municipal d'Habitants a 6/10/00

Figura 5.- Distribució per edats de la immigració extracomunitària (a 6/10/00)

De 0 a 14 anys	230
De 15 a 64 anys	871
Més de 65 anys	14

Elaboració pròpia, a partir de dades del Padró Municipal d'Habitants a 6/10/00.

3. La composició dels nouvinguts

Dels estrangers amb nacionalitat extracomunitària podem fer una primera aproximació per la seva procedència:

continent	habitants
Europa de l'Est	20
Amèrica	281
Àsia	40
Àfrica	759

En general, els extracomunitaris procedents de països de l'anomenat "Primer Món" són totalment testimonials (només l'1% del total, corresponent a 11 censats procedents de Canadà i els Estats Units d'Amèrica). La gran majoria dels nouvinguts pertany a països empobrits d'Àfrica (sobretot del Magrib), Amèrica Central i del Sud (molt inestables social i políticament), països de l'antiga Europa de l'Est (sotmesos a una forta reestructuració econòmica i social després de la caiguda del mur), i fins i tot de l'Àsia (associats amb els restaurants de menjar oriental establerts a la ciutat).

Cal destacar que, si bé la primera imatge que li ve a la gent al cap en parlar d'immigrants extracomunitaris és la d'un marroquí, el col·lectiu magribí (marroquins, algerians i tunisians) -efectivament el més nombrós- representa només el 62% (682 censats) del total dels extracomunitaris assentats a Inca. La resta d'africans provenen de regions subsaharianes, sobretot del Senegal.

Aquesta "visibilitat"⁷ del col·lectiu magribí respon tant a estereotipus maniqueus creats per la gent com al nivell de cohesió existent al grup, en bona part a causa de la llengua que comparteixen (l'àrab, tot i les múltiples varietats dialectals i llengües berbers dels nou-

7 NARBONA REINA, Luis M.: "La nueva inmigración en el Baix Llobregat", a *La Factoria*, núm. 2, febrer 1997.

vinguts) i les creences, la religió islàmica, amb un lloc comú d'oració (la mesquita), i fins i tot els seus propis comerços (la botiga on es ven la carn consagrada i els seus productes típics d'alimentació).

En qualsevol cas, el factor que més afecta la "visibilitat" de la immigració com a una qüestió de magribins és la distribució geogràfica dels immigrants a la ciutat d'Inca: és lògic que els immigrants extracomunitaris, com hem vist òbviament desplaçats per motius econòmics, ocupin a Inca, prioritàriament, les cases antigues del centre, on el valor de l'habitatge, pel seu estat de degradació, és menor, així com en segon terme, cases al camp, sovint sense l'acondiciament necessari

	Districte 1		Districte 2		Districte 3	
	immigrants censats	% sobre població total	immigrants censats	% sobre població total	immigrants censats	% sobre població total
Secció 1	106	4,24	120	6,79	139	14,1
Secció 2	69	3,98	58	2,74	116	8,81
Secció 3	85	7,08	91	5,96	76	6,21
Secció 4	82	4,24	62	3,73	24	1,08
Secció 5	29	2,85	35	2,67	22	1,82
total	371	26,63	366	21,89	377	32,02
total immigrants						1.114

Elaboració pròpia, a partir de les dades del Padró Municipal d'Habitants.

D'una primera lectura de la figura 6 es pot deduir clarament la concentració dels immigrants a les seccions que podem dir que constitueixen el "casc antic" i que s'han destacat a l'anterior taula: 1-3, 2-1, 3-1, 3-2 i 3-3. El sector que presenta un nivell més alt de concentració, sobrepasant en deu punts a la mitjana (entorn al 5% del total), és el sector 3-1, que comprèn la franja que va des del carrer dels Hostals al carrer Martí Metge, una de les zones que concentra un bon nombre de cases antigues. L'altre extrem el marca el sector 3-4, que es correspon aproximadament amb la zona des Blanquer, amb molts habitatges nous i una alta densitat de població, però sols amb un 1,08% d'immigrants empadronats. Als sectors esmentats corresponents al "casc antic", a més, la composició predominantment africana de la immigració (en relació amb les proporcions amb altres ètnies o continents a nivell

Si bé l'onada d'immigrants del Magrib de mitjans dels 80 a mitjans del 90 era dels nuclis urbans i la zona nord-oest del Marroc (antic protectorat espanyol), bona part dels nous vinguts a Inca corresponen a la zona del Rif (nord-est), concretament a la província de Nador, la més rural del país. El camí d'entrada a Espanya és via Ceuta o Melilla¹⁰. Com és lògic, la migració es realitza a partir de xarxes de relacions familiars o coneguts, i per això a Inca es produeix, com a altres casos, una petita concentració d'immigrants que vénen del mateix poble o zona.

El fet que Inca (i la comarca, en al·lusió directa a sa Pobla) sigui a cavall entre el camp (ara per ara, un segon recurs), la costa (equidistant entre Palma i la zona d'Alcúdia-Pollença-Can Picafort) i la potent indústria de la construcció del municipi i la comarca es converteix en un important atractiu.

Amb un sistema de vida fonamentat en una cultura amb una llengua (l'àrab) i una religió (l'Islam) que els unifica, la vida en comunitat es desenvolupa entorn a la mesquita. A Inca, la primera mesquita, al carrer de Jaume Salord, es va inaugurar el 1998, quan la comunitat musulmana al municipi començava a ser important numèricament; el lloc no és excel·lent, sobretot si el comparem amb els seus homònims de culte catòlic, sobretot pel que fa al nombre d'assistents, entre 150 i 250 persones hi van diàriament els horabaixes a participar de l'oració. L'imam, l'encarregat de llegir els versos de l'Alcorà, desplaçat des de Palma, és pagat entre totes les famílies de la comunitat.

Per altra banda, la solidaritat islàmica converteix al mateix temps la mesquita en un vertader esmorteïdor de conflictes socials, ja que esdevé, de fet, l'únic lloc d'allotjament urgent per als immigrants extracomunitaris del municipi, amb l'únic requisit de compartir la fe de l'Islam. També cal destacar la creació d'empreses per part dels immigrants més veterans, en particular al sector de la construcció, com El Ayachi Yah-Ya i Abdoullah Afkir.

L'any 1999 es va obrir una carnisseria, Islam, davant el temple del carrer de Jaume Salord, on es ven carn consagrada (llevat del porc, que la religió els prohibeix menjar), juntament amb cuscús, espècies i altres productes d'alimentació típics del Magrib.

Entre les tradicions més destacables d'aquesta comunitat, i que en part tenen també cada vegada més una repercussió major en el sistema de relacions socials de l'illa¹¹, cal destacar el ramadà, la principal festa musulmana, que dura 40 dies, i la festa del me'ò Aid-el-Kebir, poc després de la Pasqua cristiana.

Cal destacar la identificació que fa l'Islam entre poder polític i religió, fet que converteix la mesquita en el vertader referent social de la comunitat, i més encara quan a la major part del contingent d'immigrants a Inca, pel seu recent establiment (a diferència dels estrangers provinents de la UE), la legislació estatal els nega la participació en les diferents convocatòries electorals¹², tot i que cotitzen a la Seguretat Social i paguen els mateixos impostos que els autòctons, als diferents àmbits.

10 El fort creixement de la xifra de persones arribades a Mallorca l'any 99 des d'ambdues ciutats per la forta pressió migratòria a la frontera amb el Marroc és recollit a *Diario de Mallorca*, 16/05/00 - "Los inmigrantes llegados a la isla desde Ceuta y Melilla se multiplican por cuatro".

11 Vegeu el Conveni Laboral del Sector Agrari signat l'any 1999, que recull, entre altres, el dret a gaudir -sense remuneració- d'algunes de les jornades considerades com a festives pels musulmans (...).

12 Fet que mereix una important reflexió, perquè pot fomentar una crisi de representativitat de les institucions democràtiques i una desconfiança dels nous vinguts cap a aquestes (...).

Quant als enterraments, és important saber que el ritus musulmà exigeix que les restes dels seus morts descansin en contacte amb la terra, per la qual cosa el col·lectiu s'ha adreçat en diverses ocasions a l'Ajuntament sol·licitant un espai annex al cementiri municipal d'Inca, que els ha estat negat. Ara per ara, aquest fet obliga a la repatriació dels cadàvers, amb un cost d'entre 400.000 i 500.000 ptes., que és assumit per la comunitat (...).

Els matrimonis se celebren a edats molt tempranes, i la taxa de fecunditat, també aquí, és prou alta en comparació a la població autòctona. A les famílies que venen del Rif, de les zones més rurals de la província de Nador -moltes a Inca, com hem dit-, la dona¹³ es considera per davall dels homes, que a més aprofiten el desconeixement de l'idioma d'elles (no sols no parlen castellà o català, sinó ni tan sols àrab, sols dialectes berbers) per reforçar el seu domini, tutelant les seves sortides al carrer i retirant, fins i tot, les adolescents de l'escola a l'arribada de la menstruació. També es donen casos a Inca, en aquest sentit, d'infants en edat escolar que no són escolaritzats perquè tampoc no ho eren al seu poble d'origen (...).

Aquests fets, doncs, no es corresponen tant a la imatge -malauradament estesa- de "l'integrisme" islàmic, com a la procedència rural i els costums ancestrals (però igualment rebutjables) d'aquestes famílies.

Allò cert és que la percepció que tenim des de la nostra societat envers l'organització social dels musulmans és carregada de prejudicis¹⁴, fins i tot associada al ressorgiment d'un nou racisme¹⁵ d'allò més subtil, i realment no ens hem avesat a reconèixer la doble pluralitat present a l'espai religiós europeu.

4. Les traves a la integració

Parlar "d'integració" és una obligació per a aquest treball. Però, per començar, convé clarificar què entenem per aquest concepte:

- la integració va més enllà d'allò legal.
- no s'ha d'identificar amb integració cultural.
- parlem d'un procés d'interacció, d'adaptació mútua.

Des d'aquestes consideracions, val a dir que apostar per la integració efectiva dels nouvinguts exigeix canvis no sols per a ells, perquè "s'integrin", sinó superar des de la comunitat receptora, nosaltres mateixos, la negació de l'altra¹⁶.

Per això, parlar d'integració sense parlar d'igualtat de drets és una autèntica quimera. Per parlar d'integració, doncs, cal que comencem a parlar del "dret a tenir drets" dels nouvinguts i de les traves més freqüents amb què es troben, sovint relacionades amb el binomi exposat.

13 És del tot interessant per aproximar-se a l'estudi de la realitat de les immigrants marroquines a Espanya recórrer al llibre *Procesos de Inserción y Exclusión Social de las mujeres inmigrantes no comunitarias*, editat pel Col·lectiu IOE, Madrid, desembre 1996, al capítol relatiu a aquest col·lectiu (p. 128-138).

14 MORERAS, Jordi: "Musulmanes en Europa occidental", *La Factoría*, núm. 9, setembre 1999.

15 GIMENO, Javier: "Racismo y aporofobia", *Derechos para Todos*, núm. 1, juliol 2000.

16 DE LUCAS, Javier: "Elementos para un debate. En torno a la Ley de Extranjería", *Le Monde Diplomatique*, núm. 56, BCN, juny 2000.

Prendrem com a mostra per a aquest apartat les memòries de l'Equip d'Inserció d'Immigrants del CIM dels anys 1998 i 1999¹⁷. D'un total de 237 expedients nous a tota l'illa de Mallorca l'any 1999, 111 corresponen a la comarca d'Inca -amb un àmbit comarcal prou extens, que va des de Marratxí fins a Alcúdia-, i d'aquests, 40 corresponen a famílies d'immigrants extracomunitaris amb residència a Inca, i 36 a sa Pobla, sumant entre ambdós municipis prop del 70% dels casos. Dels 576 nous usuaris registrats a l'EII, 276 pertanyen a la comarca d'Inca, 228 a la de Manacor, i 71 a la de Palma (...).

Entre els problemes més freqüents amb què es troben els immigrants, recollits per ambdues memòries, destaquen per aquest ordre:

1. Estrangeria. El 78% de les demandes registrades a l'EII corresponen a la qüestió dels "papers". És una dada molt simptomàtica, sobretot si tenim en compte que l'any 1999 encara era en vigor l'anterior Llei d'estrangeria, i no s'havia obert cap termini de regularització extraordinària (...).

2. Problemàtica laboral. Molt relacionada amb l'anterior, bona part dels usuaris demandants de regularització eren "reincidentes" a intentar obtenir el permís de treball, frustadament des de dos o tres anys enrere. És un reflex del que representa aquest problema: els immigrants són considerats, en primer lloc, en la seva qualitat de mà d'obra, és a dir, com a instruments, més que no pas com a ciutadans. En segon lloc, la seva "instrumentalització" va acompanyada sovint d'abusos en els contractes, sous més baixos¹⁸ que els de la població autòctona, i pitjors condicions laborals en general. A vegades, els abusos vénen avalats pel desconeixement de l'idioma i per la indefensió de la situació administrativa de l'immigrant, ja sigui per la manca (total o transitòria) de documents de regularització, segons reconeixen els mateixos sindicats¹⁹ i el CITE.

Bona part de les demandes, en aquest sentit, fan referència també a la sol·licitud de feina per obtenir un precontracte, que els permet accedir amb posterioritat al permís de treball necessari per a la regularització administrativa.

3. Sanitat. Fins a l'any 1999 no es va reconèixer el dret a l'assistència primària a dones embarassades i infants immigrants, simplement pel fet que la seva situació legal era irregular; fins aleshores, doncs, l'atenció depenia de la "bona voluntat" (o no) del metge de torn i/o dels serveis especialitzats de l'ONG Metges del Món desplaçada a l'efecte als diferents Centres de Salut de l'illa. A pesar d'això, el nombre de demandes en aquest apartat a l'EII ha augmentat un 32% respecte a 1998. Hores d'ara, segueixen sense dret a cobertura sanitària els adults en la mateixa situació, i les demandes registrades per abusos en el cobrament o facturació de serveis d'hospital i urgències són nombroses.

17 Equip d'Inserció d'Immigrants: Memòria de l'EII gener-desembre 1998 i Memòria 1999 de l'EII, Palma, 1999 i 2000, respectivament.

18 És interessant en aquest sentit l'Estudi de la Universidad Pontificia Comillas - Instituto Universitario sobre Migraciones publicat a *El País*, 01/08/00, on s'assenyala que els treballadors marroquins i peruans perceben unes 106.000 ptes. de mitjana salarial, enfront a les 134.000 dels serveis i 158.400 ptes. de la construcció que perceben els assalariats espanyols (...).

19 L'informe de SOS-Racisme sobre els casos de racisme a l'Estat espanyol-2000 fa referència a diversos casos d'abusos a Balears, denunciats per CITE-CCOO i recollit a *Diario de Mallorca*, 23/07/00.

4. Serveis Socials i Habitatge. Aquesta darrera és la pitjor de les traves. La mateixa Memòria del 99²⁰ destaca que es tracta d'una de les principals dificultats per aconseguir una real integració dins els municipis, fet que es veu agreujat per situacions de rebuig i comportaments racistes²¹. A més, la manca d'habitatges i la insalubritat²² d'aquests en moltes ocasions posen traves a altres factors necessaris per assolir una vida digna al municipi, destacant el reagrupament familiar, principal problema en el marc de les gestions d'estrangeria després dels permisos de treball i residència.

5. Educació. A causa de l'elevat nombre d'infants extracomunitaris i fills d'extracomunitaris a Inca (230 menors de 14 anys), els problemes a l'àmbit educatiu són diversos, i van des de l'escolarització (recerca d'escola, manca d'informació, concentració als col·legis públics en relació amb els concertats, etc.)²³, a la normalització dels estudis iniciats a les terres d'origen, accés a prestacions o ajudes del sistema educatiu, etc.

Cal destacar que no és difícil trobar encara ara un bon nombre d'infants menors de 16 anys, és a dir, en edat escolar obligatòria, jugar i passejar pels carrers de la ciutat en horari escolar. També hi ha dificultats per a l'anivellació i manquen, amb l'escolarització, recursos i mecanismes per a la integració dins les escoles i instituts. Així com tot un seguit d'assignatures pendents: reforçament de l'alfabetització per a joves i adults, ensenyament de la llengua autòctona i espanyola -tot això amb horaris adients a la realitat sociolaboral dels afectats-, etc.

5. Conclusions. Propostes per a la integració i la convivència

Inca, a 100 anys del seu reconeixement com a ciutat, té endavant el repte d'assumir el fet de ser una ciutat oberta, amb totes les seves conseqüències i en la línia que assenyalen M. Castells i J. Borja²⁴: una ciutat europea capaç de reconèixer el seu caràcter multicultural²⁵: "Sols una Europa genuïnament democràtica capaç de dur endavant una política de multiculturalitat pot ser un factor d'estabilitat en el món i pot combatre efectivament els desequilibris econòmics entre el nord i el sud, l'est i l'oest, que condueixen a l'emigració desordenada (...)"²⁵. Un reconeixement que s'ha de practicar des de l'acció concreta des de les institucions i des del comportament individual de cadascú de nosaltres.

20 Op. Cit., p. 15.

21 En aquest sentit, és de tots conegut el rebombori ocorregut a la ciutat el 1998, quan l'Ajuntament va fer retirar un cartell de lloguer d'un habitatge a Inca que aconsellava "absternir-se" als estrangers (...).

22 Cal destacar el reportatge aparegut a *Diario de Mallorca*, 23/07/00, en què es destaca el cas d'un grup d'entorn a vint-i-cinc magribins allotjats al soterrani d'un edifici d'Inca.

23 Només aquest tema hauria de ser un objecte d'estudi més que necessari i urgent, i que escapa a les dimensions d'aquest treball.

24 BORJA, Jordi i CASTELLS, Manel: "La ciudad multicultural", *La Factoría*, núm. 2, febrer 1997.

25 Consell d'Europa: "Europa 1990-2000: Multiculturalism in the city, the integration of immigrants", Estrasburg, *Studies&Texts*, núm. 25. Consell d'Europa, 1993, p. 167, tot i que els acords de Schengen que modificaren posteriorment el tractat de la UE tendeixen a reforçar una Europa excloent enfront als immigrants, reforçant el caràcter defensiu i policial cap a la immigració. La pròxima aprovació de la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea és el marc idoni per tractar els immigrants com a vertaders ciutadans de dret i de fet, sense contradir com fins ara s'ha fet el principi d'universalització dels drets fonamentals.

Parlar de propostes de feina concretes s'escapa als límits d'extensió d'aquesta comunicació, però sí ens podem permetre apuntar cap a la voluntat dels polítics a dur endavant polítiques d'immigració i integració valentes, aprofitant els exemples pràctics i ben interessants desenvolupades a Andalusia, Euskadi i Catalunya, així com les possibilitats de treball que representa la imminent aprovació del Pla Integral d'Atenció a la Immigració de les Illes Balears, i els dubtes que ens depara una anunciada reforma de l'actual Llei 4/2000 de drets i llibertats dels estrangers residents a l'Estat espanyol i la seva integració social²⁶.

Aquest treball, molt limitat en el temps i l'espai, ha volgut donar testimoni objectiu d'una realitat present, la realitat de la nostra ciutat d'Inca l'any 2000. Aprendre tots i totes a conèixer a partir de la diferència i reconèixer -efectivament- la igualtat dels altres, dels nous, dels qui també són ja ciutadans d'Inca, 100 anys després, ha de ser la principal tasca d'aquesta ciutat.

Agraïments especials a Aina Comas i als amics de CITE-CCOO, l'Equip d'Inserció d'Immigrants d'Inca i a Joan Albert Coll, per la seva col·laboració.

6. Bibliografia

AAVV, "Àfrica, tan a prop i tan lluny", *Perspectiva Escolar*, núm. 219, Associació de Mestres Rosa Sensat, Barcelona, novembre 1997

AAVV, *Les Migracions*, Col. Quaderns "Cultura a la fi de segle", Ed. Ajuntament de Palma, 1989

BORJA, J. I CASTELLS, M., "La ciudad multicultural", *La Factoría*, núm. 2, febrer 1997

CASAS, M., "Sobre la immigració estrangera i els marroquins a Barcelona. Comentari Bibliogràfic", *Revista Bibliogràfica de Geografia y Ciencias Sociales*, núm. 46, Universitat de Barcelona, setembre 1997

CITE-CCOO, "Memoria de los tres programas para la integración de los inmigrantes en Mallorca", CITE-CCOO, Palma, 1996

Consell d'Europa: "Europa 1990-2000: Multiculturalism in the city, the integration of immigrants", Estrasburg, *Studies&Texts*, núm. 25, Consell d'Europa, 1993

DE LUCAS, J., "Elementos para un debate. En torno a la Ley de Extranjería", *Le*

²⁶ Més coneguda com la "Llei d'estrangeria". La llei que es pretén reformar ara va entrar en vigor el gener d'enguany, i encara no ha desenvolupat ni tan sols el reglament per al seu funcionament, però s'anuncien modificacions que apunten cap a la restricció dels drets reconeguts al text legal per als immigrants indocumentats.

Monde Diplomatique, núm. 56, Madrid, juny 2000

EII, Memòria 1999, CIM, Palma, 2000

EII, Memòria de l'Equip d'Inserció d'Immigrants, Gener-desembre 1998, CIM, Palma, 1999

GIMENO, J., "Racismo y aporofobia", *Derechos para Tod@s*, juliol 2000

IBAE, *Migracions a les Illes Balears 1997*, Palma, 1999

IBAE, *Migracions a les Illes Balears 1998*, Palma, 2000

IOE, Colectivo, Procesos de Inserción y Exclusión Social de las mujeres inmigrantes no comunitarias - Informe de Investigación, Colectivo IOE, Madrid, 1996

LUPESCU, F., "Moro/àrab/musulmà... precisions terminològico-conceptuals", *Els Documents de la Tertúlia*, BCN, novembre 1997

MIQUEL, A., *La situació sociosanitària dels immigrants extracomunitaris a Mallorca*, Gabinet Tècnic de CCOO, Palma, 1996

MORERAS, J., "Musulmanes en Europa occidental", *La Factoría*, núm. 9, juny-setembre 1999

NARBONA, L.M., "La nueva inmigración en el Baix Llobregat", *La Factoría*, núm. 2, BCN, febrer 1997

NIDI/EUROSTAT, "Push&pull factors of international migration", www.nidi.nl/pushpull

OPI, *Indicadores de la inmigración y el asilo en España*, núms. 8, 9 i 10, Observatorio Permanente de la Inmigración, IMSERSO, Madrid, 2000

SERRA, S.: *L'emigració mallorquina a Amèrica Llatina de començaments de segle fins els anys 30*. El cas de l'Argentina, Ed. Ajuntament de Palma, 1986